

Дорошенко В. С., к. іст. н., д. н. з держ. упр., доцент

Гончаренко С. М., старша викладачка

Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СИСТЕМНОЇ ПАРАДИГМИ В ОСВІТІ

«Системність» – найбільш узагальнюючий концепт, що уособлює в собі прояви широкого спектру різноманітних систем, у тому числі у сфері освіти. Її зміст, характер, особливості визначаються об'єктивними, діалектичними законами розвитку природи та суспільства. Важливе значення у даному контексті набуває системний підхід як кардинальний методологічний принцип пізнавальної та практичної діяльності людини, що обумовлює її системне світосприйняття. Вона передбачає розгляд кожного феномену, об'єкту, предмету як самостійної цілісності з притаманними їй властивостями функціонування та розвитку. Вона визначається спільністю внутрішнього і зовнішнього середовища, формою зв'язку компонентів, що проявляється через структурну побудову специфічного розвитку складових та системи в цілому, її головними зовнішніми зв'язками, взаємодією функцій та структури системи.

Важливе значення в сфері освіти та науки відіграє теорія систем (наукове знання про системи), яка має справу із структурою пізнавальної діяльності, критеріями істинності, розвитком систем різної природи. Особливо активно вона розпочала застосовуватися у другій половині ХХ ст. під визначальним впливом науково-технічної революції. Системний світогляд, використання системного аналізу, системного методу отримання знань, обумовили великі відкриття у сфері фізики, математики, квантової механіки, медицини, психології, педагогіки, історії, а також в галузі виробництва та управління.

Слід зауважити, що процес постійної зміни, нововведень сучасної цивілізації проявився в перманентному перехідному суспільстві, що складається з підсистем, які безупинно оновлюються. Як зазначають

українські фахівці у сфері аналізу інформаційних процесів, сучасне суспільство мало потребу в принциповому відновленні системної методології, що й відбулося завдяки формуванню І. Пригожиним (лауреат Нобелівської премії 1977 р. в області хімії) концепції перехідних процесів. Подальший розвиток ідеї системності привів до виникнення концепції синергізму німецького фізика-теоретика Г. Хакена. Вона висувається на перший план серед інших методологічних підходів тому, що науково-технічна революція й соціальні перетворення вимагали дослідження проблеми ефективності. Завдяки цим відкриттям системність виявилася здатною пояснювати перехідні, нестационарні процеси [1, с. 26].

Процес формування системних ідей має декілька етапів. Перший з них розпочався в далекому минулому і завершився до початку ХХ ст. Він пов'язаний з виникненням і розвитком системних ідей, які склалися в пізнавальній і практичній діяльності людей. Другий етап розгортається з початку минулого століття до його середини, коли відбувається концептуалізація системних ідей, формування перших системних теорій, поширення системності в усіх галузях знання. Третій етап характеризується тим, що відбувається перетворення системності в метод наукових досліджень аналітичної діяльності [2, с. 30].

Найважливішим чинником, що впливає на формування системного ставлення до дійсності, є наростання системності в освіті. Освіта завжди передбачала залучення людей до широкого спектру знань. Диференціюючись, вона дозволила вирішувати протиріччя між системами наявних професійних знань. Сьогодні системність виступає не тільки характеристикою достатності, цілісності знань, але й методом їхнього отримання.

Складові парадигми системності перебувають у постійному розвитку. Джерела їх вдосконалення – розвиток систематології й системності дослідження в суспільних науках, які допомагають наповнювати поняття змістом, вигострювати їх формулювання [3, с. 58].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Варенко В. М., Братусь І. В., Дорошенко В. С. (2013). *Системний аналіз інформаційних процесів*: Навч. посіб. Київ: Талком.
2. Дудник І. М. (2009). *Вступ до загальної теорії систем*. Київ: Кондор.
3. Сурмін Ю. П. (2000). *Теорія систем й системний аналіз*. Навч. посібник. Київ: Фенікс.